

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-49-02

№ 04-28/14-436 (113164)

«18» серпня 2019 р.

ГАНЖІ Т.М.

Шановна Тетяно Миколаївно!

Ініційована Вами петиція до Верховної Ради України «скасувати принцип «прописки» - забезпечити свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» - не набрала необхідної кількості голосів на свою підтримку (дата публікації - 22.02.2019; дата завершення збору підписів - 22.05.2019; кількість підписів – 522).

У відповідності до частини десятої статті 23¹ Закону України «Про звернення громадян» після завершення строку збору підписів ініційована Вами петиція була передана до Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин для розгляду як звернення громадян.

Інформуємо Вас, що загальний порядок подання та розгляду електронних петицій визначений статтею 23¹ Закону України «Про звернення громадян». Разом з тим, частиною сімнадцятою цієї статті передбачено, що порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування, визначається відповідно Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, місцевою радою.

Стосовно порушених Вами питань про скасування принципу «прописки» - забезпечити свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» слід зазначити про наступне.

Відповідно до Конституції України відносини, пов'язані зі свободою пересування та вільним вибором місця проживання в Україні, що гарантуються Конституцією України і закріплені Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод і протоколами до неї, іншими міжнародними договорами регулюється Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Цей Закон також визначає порядок реалізації

свободи пересування та вільного вибору місця проживання і встановлює випадки їх обмеження.

Частиною другою зазначеного Закону визначено, що реєстрація місця проживання чи місця перебування особи або її відсутність не можуть бути умовою реалізації прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, або підставою для їх обмеження.

Слід зазначити, що даний Закон був ухвалений Верховною Радою України ще в 2003 році. Практика застосування та зміни, що відбуваються в суспільстві свідчать про необхідність удосконалення його норм.

Інформуємо Вас, що 18 жовтня 2018 року у Верховній Раді України народними депутатами України Березенком С.І. та іншими народними депутатами України (всього 8 підписів) був зареєстрований проект Закону України про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні (реєстр. № 9218), яким пропонувалося серед іншого, ухвалити нову редакцію Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», а також внести низку змін до п'ятнадцяти чинних законодавчих актів України з метою реформування діючого механізму реєстрації місця проживання. У пояснювальній записці до цього проекту, зокрема зазначається, що його прийняття має кілька цілей, серед яких: зниження адміністративного навантаження на громадян, підвищення доступності та зручності адміністративних послуг, оптимізація та підвищення ефективності роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підвищення рівня достовірності інформації у реєстрах територіальних громад про місце проживання особи, захист прав власників житла, тощо. Головною з цих цілей ініціювалось впровадження в Україні декларативної моделі реєстрації місця проживання замість нині діючої – дозвільної.

Під час підготовки даного законопроекту до розгляду у Верховній Раді України до Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин, визначеного головним з підготовки та внесення на розгляд цього законопроекту, надійшла низка експертних висновків, у яких, зокрема зазначається, попри те, що даний проект містить ряд позитивних норм (які стосуються реєстрації місця проживання дітей, отримання різних адміністративних послуг під час державної реєстрації народження дитини), положення проекту, що стосуються змін до самої системи реєстрації, є такими, що містять суттєві ризики порушення прав людини. Так звана декларативна система реєстрації місця проживання «врівноважується» масивним механізмом контролю та запровадженням значних санкцій за порушення, що не тільки не призведе до поліпшення становища тих, хто наразі проживає не за місцем своєї реєстрації, і відчуває обмеження у реалізації своїх прав, а й може погіршити їх становище. Йдеться також про те, що запропонована система суттєвим чином може вплинути на реалізацію прав власниками та співвласниками житла. За висновком Центру політико - правових реформ, зокрема зазначено, що даний законопроект містить низку норм, що несуть загрозу порушенню конституційних прав і

свобод людини і громадянина, а також ставлять під сумнів впровадження в Україні декларативної моделі реєстрації місця проживання.

Верховна Рада України, розглядаючи дане питання двічі 8 та 20 листопада 2018 року не включила даний проект до порядку денного Верховної Ради України, а відтак відповідно до ст. 107 Регламенту Верховної Ради України даний законопроект відхилено та знято з розгляду.

Принадгідно інформуємо Вас, шановна Тетяно Миколаївно, що Комітет звернувся до Кабінету Міністрів України з проханням дати доручення відповідним міністерствам і відомствам щодо розгляду порушеної проблеми та внесення пропозицій щодо удосконалення норм Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», оскільки зазначений Закон потребує якісних системних змін та має відповідати викликам сьогодення.

Запропонована Вами ініціатива буде додатково вивчена членами Комітету при опрацюванні відповідних змін до зазначеного Закону.

З повагою

Голова Комітету

Г.М. Немиря

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-49-02

№ 04-88/14-436(113164)

"18" серпня 2019 р.

Прем'єр-міністру України
ГРОЙСМАНУ В.Б.

Шановний Володимире Борисовичу!

За дорученням Першого заступника Голови Верховної Ради України І.Герашенко до Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин надійшла ініційована гр. Ганжою Т.М. петиція: «скасувати принцип «прописки» - забезпечити свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Дана петиція до Верховної Ради України не набрала необхідної кількості голосів на свою підтримку (дата публікації - 22.02.2019; дата завершення збору підписів - 22.05.2019; кількість підписів - 522).

Проте автор петиції порушує низку надзвичайно актуальних питань, пов'язаних з необхідністю удосконалення норм Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Зокрема, йдеться про запровадження в Україні декларативної моделі реєстрації місця проживання замість нині діючої - дозвільної. Як аргумент автор петиції наводить низку проблем, які існують в Україні у зв'язку із значною кількістю громадян України, які фактично проживають не за місцем своєї реєстрації місця проживання.

Дане питання потребує досконального вивчення та надання експертних висновків відповідних міністерств і відомств з метою унеможливлення порушення конституційних прав і свобод людини у разі впровадження запропонованих новел.

Шановний Володимире Борисовичу, з огляду на те, що Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» потребує якісних системних змін та має відповідати викликам сьогодення, просимо Вас дати доручення розглянути порушену проблему та внести в установленому порядку відповідні пропозиції щодо його вдосконалення.

Додаток: на 2 арк.

З повагою

Голова Комітету

Г.М.Немиря

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

**Комітет Верховної Ради України
з питань прав людини,
національних меншин і
міжнаціональних відносин**

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 256-03-33, www.mvs.gov.ua

04 липня 2019 № 96М/05/36-2019
На № 04-28/17-436(113167) від 18.06.2019

**Про вдосконалення норм Закону
України «Про свободу пересування
та вільний вибір місця
проживання в Україні»**

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 24 червня 2019 року № 20746/1/1-19 та відповідно до листа Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Немирі Г. М. від 18 червня 2019 року № 04-28/17-436 (113167) Міністерством внутрішніх справ спільно з Міністерством юстиції, Міністерством соціальної політики та Державною міграційною службою розглянуто електронну петицію Ганжі Т. М. стосовно вдосконалення норм Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (від Міністерства фінансів, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і науки відповідей не отримано).

Повідомляємо, що положеннями статті 33 Конституції України встановлено, що кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

Рішенням Конституційного Суду України № 15-рп/2001 від 14 листопада 2001 року визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення підпункту 1 пункту 4 Положення про паспортну службу органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 1994 року № 700, щодо прописки (виписки), згідно з яким паспортна служба органів внутрішніх справ застосовує як загальне правило дозвільний порядок вибору особою місця проживання.

11 грудня 2003 року було прийнято Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (далі – Закон), яким законодавчо запроваджено реєстрацію місця проживання, що замінила інститут прописки в Україні.

15.07.2019 12:34
124744

Отже, на даний час правовідносини, пов'язані зі свободою пересування та вільним вибором місця проживання, а також реєстрацією місця проживання, регулюються Законом.

У преамбулі Закону зазначено, що цей Закон відповідно до Конституції України регулює відносини, пов'язані зі свободою пересування та вільним вибором місця проживання в Україні, що гарантуються Конституцією України і закріплені Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод і протоколами до неї, іншими міжнародними договорами України, а також визначає порядок реалізації свободи пересування та вільного вибору місця проживання і встановлює випадки їх обмеження.

Частиною другою статті 2 Закону визначено, що реєстрація місця проживання чи місця перебування особи або її відсутність не можуть бути умовою реалізації прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, або підставою для їх обмеження.

Відповідно до частини першої та частини шостої статті 29 Цивільного кодексу України, який є основним актом цивільного законодавства України, місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово. Фізична особа може мати кілька місць проживання.

Згідно із частиною десятою статті 6 Закону реєстрація місця проживання здійснюється тільки за однією адресою. У разі якщо особа проживає у двох і більше місцях, вона здійснює реєстрацію місця проживання за однією з цих адрес за власним вибором. За адресою зареєстрованого місця проживання з особою ведеться офіційне листування та вручення офіційної кореспонденції.

Разом із цим з порушених в електронній петиції питань щодо внесення змін до законодавства України у сфері реєстрації місця проживання вважаємо, що для їх вирішення необхідний комплексний, глибокий, виважений та послідовний підхід з розумінням наслідків змін, їхнього впливу на всі сфери життя людей від соціальних аспектів до виборчого права.

Одночасно із цим МВС підтримує пропозицію, висловлену в листі Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, щодо необхідності вдосконалення та усучаснення процедури здійснення реєстрації місця проживання фізичних осіб на території України та вважає, що на сьогодні шляхом вирішення деяких порушених питань може бути внесення змін до відповідних нормативно-правових актів для узгодження їх положень з вимогами частини другої статті 2 Закону.

Додатково слід зазначити, що реєстрація місця проживання громадян України не впливає на реалізацію їх права щодо оформлення паспорта громадянина України.

Так, зокрема, пунктом 20 Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсним та знищення паспорта громадянина України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 302, передбачено таке.

Документи для оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обміну паспорта подаються особою або її законним представником/уповноваженою особою (далі - заявники) до територіального

органу/територіального підрозділу ДМС, уповноваженого суб'єкта за зареєстрованим місцем проживання особи.

Особа, яка досягла 14-річного віку та місце проживання якої не зареєстровано, для оформлення паспорта вперше подає документи до територіального підрозділу ДМС, уповноваженого суб'єкта за місцем фактичного проживання в Україні.

Документи для оформлення замість утраченого або викраденого, обміну паспорта, який було оформлено із застосуванням засобів Єдиного державного демографічного реєстру, можуть подаватися заявником до будь-якого територіального органу/територіального підрозділу ДМС, уповноваженого суб'єкта.

Особа, яка відбуває покарання в установах виконання покарань або перебуває на тривалому стаціонарному лікуванні в закладах МОЗ закритого типу, подає документи для оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обміну паспорта через уповноважену особу до територіального підрозділу ДМС за місцем розташування адміністрації відповідної установи або закладу.

Внутрішньо переміщена особа подає документи до територіального органу/територіального підрозділу ДМС, уповноваженого суб'єкта за місцем проживання, що підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Бездомна особа подає документи до територіального органу/територіального підрозділу ДМС, уповноваженого суб'єкта за місцем майбутньої реєстрації її місця проживання.

Повідомляємо також про те, що на сьогодні МВС спільно з ДМС та Центром прав людини ZMINA здійснюється опрацювання питань щодо реформування існуючої системи реєстрації місця проживання.

28 травня 2019 року відбулася конференція на тему: «Реєстрація місця проживання: від ідей змін до напрацювання комплексних рішень», організована Центром прав людини ZMINA спільно з Аналітичним центром CEDOS та Українським незалежним центром політичних досліджень у рамках проекту «Свобода пересування для кожного: Реформа системи реєстрації місця проживання в Україні» за участі представників ДМС, МВС, Міністерства юстиції України, органів реєстрації, громадських організацій, а також народних депутатів України, правозахисників та експертів.

Під час конференції розглянуто питання про необхідність реформування системи реєстрації місця проживання із застосуванням комплексного підходу, який має ґрунтуватися на всебічній оцінці ризиків та наслідків, оскільки реєстрація місця проживання не повинна бути перешкодою для реалізації прав і свобод людини, водночас повинна бути актуальним та надійним джерелом інформації для держави та органів місцевого самоврядування.

Державний секретар

Олексій ТАХТАЙ